

316. Harg, Skånela sn.

Pl. 9.

Litteratur: D 2:130. J. Bureus, F a 6 s. 213 (Rhezeliuss), F a 5 n:r 344, Monumenta Veterum Sveonum et Gothorum (u. å.; facsimile i H. Schück, Vitterhets Historie och Antikvitets Akademien 1, 1932, s. 60—61); J. H. Rhezelius, F 1 2 n:r 46; R. Dybeck, Svenska runurkunder 2 (1857), s. 34; UFT h. 6 (1877), s. 27; E. Brate, Anteckningar (ATA).

Äldre avbildningar: Rhezelius, teckning (F 1 2); Dybeck a. a.; Brate foto 1908 (ATA); G. Olson foto 1940 (ATA).

Runstenen sitter inmurad i manbyggnaden vid Harg, i stenfoten vid nordvästra hörnet, 0,5 m. ovanför marken. Stenen sitter vågrätt, med höjdsidan parallell med marken.

Rhezeliuss uppger, att runstenen fanns vid Odensholmen, ett litet stycke från U 315. Dybeck återfann runstenen liggande »invid dörren till en bod å Hargs gård». Den har tydligen sedan blivit inmurad i grundvalen till boningshuset, där Brate fann den 1908.

Grå granit. Höjd 1,50 m., bredd 0,40 m. Ristningen består av ett kors upptill med ett långt skaft mitt på stenen. Inskriften står på denna korsfot.

Inskrift:

þorþr · a bro

Þorðr a bro.

»Tord äger bron.»

Till läsningen: Intet sk vid inskriftens början och slut, ej heller efter 6 a. — Rhezelius: 7—9 bare.

Þorðr är samme man, över vilken U 315 är rest av hans föräldrar Gunnar och Holmdis. De ha även låtit göra en bro till sonens minne och för hans själ. Detta är tydligen innebörden i den korta inskriften: »Tord äger bron.» Jfr Ög 162 »Håkon gjorde denna bro, och hon skall heta Gunnars bro, och han var son till Håkon.» Brate erinrar om sådana namn som Knutsbro, Karlsbro o. a.

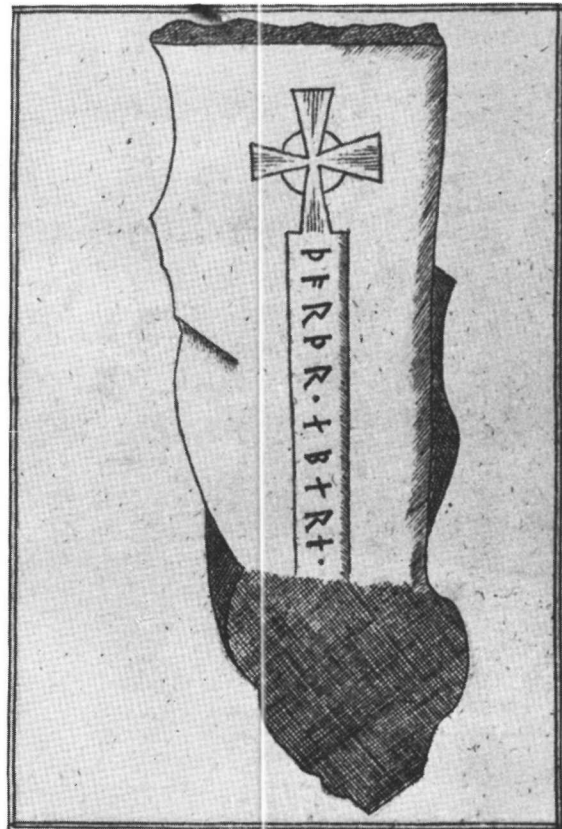

Fig. 25. U 316. Harg, Skånela sn.
Efter teckning av Rhezelius.

317. Harg, Skånela sn.

Litteratur: B 105, L 438. J. Bureus, F a 6 s. 212 (Rhezeliuss), F a 5 n:r 342, F a 1 s. 77; J. H. Rhezelius, F 1 2 n:r 44; J. Peringskiöld, F 1 5:1 n:r 7, Monumenta 3, bl. 183; P. Dijkman, Historiske Anmärkningar (1723), s. 26; O. Celsius, SR 1, s. 389, 2, s. 96; F. Burman i Nova Acta R. Soc. Scient. Ups., Vol. 5 (1792), s. 308; UFT h. 6 (1877), s. 24.

Avbildningar: Rhezelius, teckning (F 1 2); Bureus, kopparstick (F f 6 n:r 142); Peringskiöld, teckning (F 1 5:1), träsnitt (i F 1 5:1, Monumenta 3 och B 105).

Fig. 26. U 317. Harg, Skånela sn.
Efter teckning av Rhezelius.

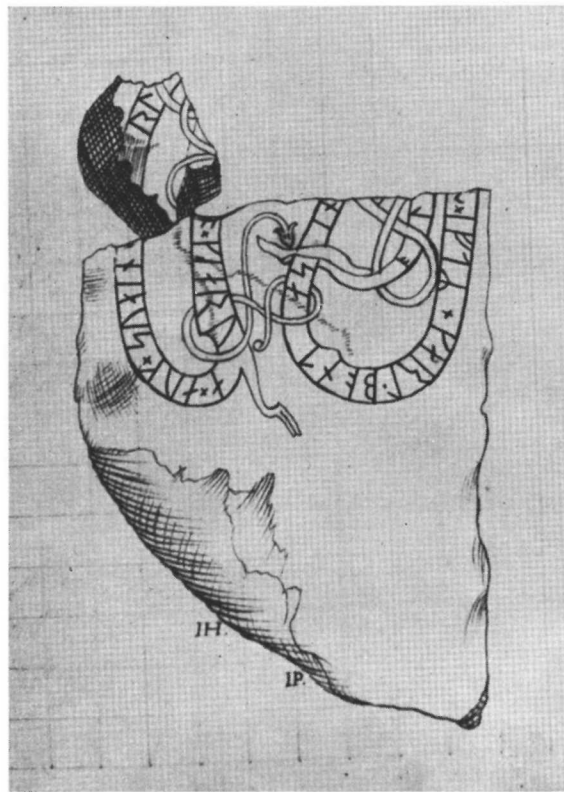

Fig. 27. U 317. Harg, Skånela sn.
Efter teckning av Peringskiöld.

Runstenen fanns enligt Rhezelius, liksom U 312, »Widh Harbo Örn eler stenbron», »på andra sidan örn». U 312 och U 317 ha sålunda stått vid gamla bron över Hargsån, på var sin sida om ån, U 317 på norra sidan. Hadorph (anteckning i Peringskiölds *Monumenta*): »Hinsidan wijs Hargs åhn och gamla vägen, på rygg liggiandes. I Hamarby sochn.»

Rhezelius har ritat en spricka tvärs över stenen; den hade tydligen redan vid 1600-talets början fallit sönder i två hälfter. På v. sidan fattas ett mindre stycke med ett par runor. På Peringskiölds teckning finnes endast nedre hälften av stenen i behåll, jämte ett mindre stycke av övre hälften.

Stenens storlek: höjd o. 2,50 m., bredd o. 1,25 m.; ristningens höjd o. 1,50 m., bredd o. 1,10 m.

Inskrift (enligt Rhezelius och Peringskiöld):

olaifr · lit · bro × kiarua × auk × suain . . . arl · auk · imlauk · lit · hkua · stain × iftr × karl · bonta sin
5 10 15 20 25 30 35 40 45 50 55 60 65

Olæifr let bro gærva ok Svæinn [at K]arl ok Hæimlaug(?) let haggva stæin æftir Karl, bonda sinn.

»Olev lät göra bron och Sven efter Karl, och Hemlög lät hugga stenen efter Karl, sin man.»

Till läsningen: Rhezelius har 13—18 **kiara · a**. Efter 26 **n** är ett stycke av stenen förstört med sannolikt tre runor. 58 **t**, säkerligen felaktigt. Rhezelius har som skiljetecken ·, Peringskiöld i allmänhet × (efter 58 **l**·). Inskriftens alla **t**-runor ha bst endast på v. sidan av hst, utom 53 **t**. På Peringskiölds teckning har även denna runa bst endast t. v.

Luckan i inskriften efter det andra namnet skall sannolikt utfyllas **at k**. Sönerna Olev och Sven ha alltså låtit göra bron efter sin fader Karl, och deras moder Hemlög har låtit rista runstenen efter sin man. — F. Burman supplerar 22—29 **suain · iarl** och översätter inskriftens förra del: »Olaifr curavit pontem faciendam supra amnem, una cum Svaino Jarlo.»

33—38 **imlauk** torde återge ett kvinnonamn *Heimlaug*, med vanligt uppländskt *h*-bortfall och förkortning av diftongen *æi* framför *m*. Namnet är f. ö. icke känt från svenska inskrifter och medeltidsurkunder. Från Island är *Heimlaug* känt i ett par fall.

Harg, Skånela sn.

Olof Celsius har, tydligen vid sitt besök i Skånela den 5 juni 1727, gjort följande anteckning (SR 1, s. 388): »NB En annan afbruten sten ligger där tvärt öfver åån innan för gårdsgården som synes ha varit curiös. Finnes allenast några runor kvar.» Anteckningen finnes på samma sida som Celsius' uppteckning av inskriften på U 312. Sannolikt är det fråga om ett stycke av U 317. Men Celsius själv har tydligen icke identifierat fragmentet med denna sten, vars inskrift han efter Bureus har antecknat på följande sida (s. 389). Liljegren har, på grundval av Celsius' anteckning, fört upp ännu en, för övrigt okänd, runsten vid Harg (L 440).

318. Harg, Skånela sn.

Pl. 9, 10.

Litteratur: E. Brate, Anteckningar (ATA).

Äldre avbildning: Brate foto 1916 (ATA).

Ristningen finnes på en berghäll i Badstubaacken, o. 250 m. VNV om mangårdsbyggnaden i Harg. Hällen, som vetter åt V, är tämligen slät och sluttar ganska brant. Ristningen befinns sig nära marken. Den har varit okänd intill sen tid och undersöktes första gången av Brate 1916.

Ristningens höjd 1,40 m., största bredd 1 m. Den är mycket grunt huggen. Därför är den till stor del otydlig och svårläst. Strax ovanför mitten åt h. finnes ett hårt kvartsparti, som varit svårt att hugga och där inga säkra linjer kunna följas.

Inskrift:

burkuna · lit · stæin · hku - · iftir · kulaif · bonta · sin · auk · askir · ift - r · fn - ur sin

5 10 15 20 25 30 35 40 45 50 55

Borgunna let stæin haggva æftir Gullæif, bonda sinn, ok Asgærðr(?) æftir faður sinn.

»Borgunna lät hugga stenen efter Gullev, sin man, och Åsgärd efter sin fader.»

Till läsningen: Intet sk vid inskriftens början och slut. Alla runorna i första namnet 1—7 **burkuna** kunna anses fullt säkra. 4 **k** är icke stunget. Någon hst till 8 **i** är icke huggen. Här finnes en bred spricka i berget. Av bst i r. 19 finns möjligen ett svagt spår t. v. 20 **i** är icke stunget, icke heller 25 **k**. Hst till 28 **a** står i en bred spricka. Intet spår finnes av bst t. h. om hst i 38 **n**. I 39 **a** är bst ansatt långt ned. 44 **k** är icke stunget, sannolikt ej heller 45 **i**. Fr. o. m. 47 **i** är inskriften mycket svag. Av 51 **r** äro hst och h. bst svagt synliga. 52 **f** är säkert. Hst i 53 **n** är tydlig; på v. sidan en bst snett uppåt, liknande **n**. Möjligen finnas där efter svaga spår av ett **p**. De fem sista runorna stå utanför slingan. De äro svaga men dock tillräckligt säkra. — Brate: 36—41 **siin uk**, 45 **e**, 47—59 **ifti far : sii :**; de sista runorna tror sig Brate finna utanför slingan t. v. om foten.